

Fakultetsstyrelsens arbetsutskott

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå till doktorsexamen i historisk arkeologi

Planen är fastställd av fakultetsstyrelsen för humaniora och teologi 2022-02-16 genom arbetsutskottet och kompletteras med fakulteternas *Bestämmelser för utbildning på forskarnivå*, där fullständig information om antagning och urval återfinns.

1 Ämnesbeskrivning

Svensk benämning: Historisk arkeologi

Engelsk benämning: Historical Archaeology

Historisk arkeologi studerar perioden från yngre järnålder över vikingatid och medeltid fram till nutid. Ämnet är metodiskt inriktat mot förhållandet mellan materiell kultur, bilder och skrift. Det innebär att historisk arkeologi omfattar jämförelser med andra arkeologitämnen över världen som arbetar med liknande frågor. Därmed integreras även mer globala perspektiv i ämnets forskning. Ämnet är i första hand inriktat på förhållanden i Norden, men jämförelser och utblickar görs även mot övriga Europa, den muslimska världen och globala sammanhang.

2 Syfte och mål för forskarutbildningen

Syftet med forskarutbildningen vid Humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet är att utbilda personer med hög vetenskaplig och kommunikativ kompetens som kan vara verksamma såväl inom universitetssystemet som i det övriga samhället, både nationellt och internationellt.

Forskarutbildningen i historisk arkeologi leder till filosofie doktorsexamen.

Mål för doktorsexamen enligt Högskoleförordningen (hädanefter HF), bilaga 2, Examensordning:

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av

forskningsområdet, och

- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Specifika mål för doktorsexamen i historisk arkeologi:

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen i historisk arkeologi ska doktoranden ha förvärvat

- breda kunskaper om villkoren för hur historiskt arkeologisk kunskap produceras och brukas
- breda kunskaper om de idéhistoriska, författningsmässiga och organisatoriska grunderna för kulturmiljövården
- kunskap om antikvariska och kulturmiljövårdande myndigheter och institutioner
- breda kunskaper om relationen mellan materiell kultur, bilder och texter.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen i historisk arkeologi ska doktoranden ha förvärvat

- förmåga att självständigt och kritiskt reflektera över människor, kulturer och samhällen i ett historiskt arkeologiskt perspektiv
- förmåga att självständigt tillämpa de redskap för förklaring eller förståelse som den historiska arkeologiska forskningen erbjuder.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

För doktorsexamen i historisk arkeologi ska doktoranden ha förvärvat

- förmåga att förhålla sig till dagens kulturella och samhälleliga villkor utifrån ett historiskt arkeologiskt perspektiv
- fördjupade insikter om den historiska arkeologiska vetenskapens roll i samhället och arkeologens etiska ansvar.

3 Behörighet till utbildning på forskarnivå

7 kap. 35 § HF:

- För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att den sökande
1. har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som högskolan kan ha föreskrivit, och
 2. bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen.

Det är den sökandes ansvar att i sin ansökan styrka att behörigheten är uppfylld vid ansökningstidens utgång.

3.1 Grundläggande behörighet

7 kap. 39 § HF:

- Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har
1. avlagt en examen på avancerad nivå,
 2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
 3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.
- Högskolan får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl.

3.2 Särskild behörighet

7 kap. 40 § HF:

- De krav på särskild behörighet som ställs skall vara helt nödvändiga för att studenten skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse
1. kunskaper från högskoleutbildning eller motsvarande utbildning,
 2. särskild yrkeserfarenhet, och
 3. nödvändiga språkkunskaper eller andra villkor som betingas av utbildningen.

Särskild behörighet till utbildning på forskarnivå i historisk arkeologi har den som har:

- godkänd uppsats i historisk arkeologi omfattande minst 15 högskolepoäng på avancerad nivå.

Särskild behörighet har även den som inom eller utom landet förvärvat motsvarande kunskaper.

3.3 Tillgodoräknande av tidigare studier

Enligt 6 kap. 6–7 §§ HF har en student rätt att tillgodoräkna sig tidigare studier eller kunskaper och färdigheter som är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas.

Tillgodoräknande av tidigare studier sker på den sökandes begäran. En sådan begäran prövas endast om den inges tillsammans med ansökan till forskarutbildning. ”Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge den sökande företräde framför andra sökande” (7 kap. 41 § HF).

Beslut med anledning av begäran om tillgodoräknande sker i samband med beslut om antagning. Ett tillgodoräknande påverkar normalt hur lång anställningstid som tilldelas. Institutionen föreslår eventuellt tillgodoräknande och därav föranledd förkortning av anställningstiden i sitt förslag om antagning.

3.4 Urval

Humanistiska och teologiska fakulteterna prövar förmågan att tillgodogöra sig utbildningen enligt följande kriterier:

- kvalitet
- kvantitet
- progression
- relevans.

Vid rekrytering och urval av studerande till utbildning på forskarnivå ska mångfald och jämn könsfördelning alltid beaktas i enlighet med Lunds universitets jämställdhetspolicy, likabehandlingspolicy och mångfaldsplan. Underrepresenterat kön ska ges förtur vid i övrigt likvärdiga meriter, om inte särskilda skäl talar däremot.

Det ska finnas en samstämmighet mellan studentens forskningsintressen och institutionens möjlighet att ge kompetent handledning.

4 Utbildning för doktorsexamen

Utbildning på forskarnivå omfattar 4 års studier (240 högskolepoäng) på heltid. Studier kan bedrivas på deltid, minst halvtid, och omfattar då maximalt 8 år.

4.1 Utbildningens uppläggning

Utbildningens 240 högskolepoäng fördelas på en självständig vetenskaplig avhandling (doktorsavhandlingen) omfattande 180 högskolepoäng samt kurser och andra poänggivande moment omfattande 60 högskolepoäng. Undervisning ges i form av kurser, seminarier och handledning.

För godkänd doktorsexamen fordras godkänt betyg på samtliga kunskapsprov som ingår i forskarutbildningen och på doktorsavhandlingen.

4.2 Handledning

För varje doktorand ska utses minst två handledare, varav en ska vara huvudhandledare. Huvudhandledaren ska vara minst docent eller ha motsvarande kompetens, och alla handledare ska ha genomgått handledarutbildning.

Handledningen omfattar hjälp med inriktningen av studier och avhandlingsarbete samt bistånd under arbetets gång.

Varje doktorand har rätt till minst 300 klocktimmars handledningstid fördelad över hela fyraårsperioden. I denna tid ingår handledarens förberedelse av handledning (till exempel läsning av avhandlingsmanus), handledningssamtalen och den övergripande planeringen av forskarutbildningen, till exempel gällande den individuella studieplanen. Däremot ingår inte handledarens undervisning och examination av doktoranden på kurser inom forskarutbildningen.

Handledningen är olika intensiv under olika skeden av forskarutbildningen. Omfattningen preciseras i den individuella studieplanen och omsätts i personalplanen för handledarna.

En doktorand som begär det ska få byta handledare (6 kap. 28 § HF).

4.3 Individuell studieplan

6 kap. 29 § HF:

För varje doktorand ska det upprättas en individuell studieplan. Planen ska innehålla högskolans och doktorandens åtaganden och en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen ska beslutas efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare.

Den individuella studieplanen ska regelbundet följas upp och efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare ändras av högskolan i den utsträckning som behövs. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet.

Humanistiska och teologiska fakulteterna har beslutat att ett elektroniskt verktyg ska användas för de individuella studieplanerna. Planerna ska årligen skrivas ut och undertecknas av doktorand, huvudhandledare, prefekt och prodekan. Se vidare instruktioner i anslutning till verktyget.

Vad avser doktorandens åtaganden hänvisas till 6 kap. 30 § HF:

Om en doktorand i väsentlig omfattning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen, ska rektor besluta att doktoranden inte längre ska ha rätt till handledning och andra resurser för utbildningen.

4.4 Kurser och andra poänggivande moment samt seminarieverksamhet

Utöver avhandlingen består forskarutbildningen av kurser och andra poänggivande moment genomförda vid den egna institutionen eller vid andra institutioner inom eller utanför Lunds universitet.

Vid Humanistiska och teologiska fakulteterna är följande kurser obligatoriska för alla doktorander:

- en introduktionskurs omfattande 5 högskolepoäng
- en kurs i forskningsetik omfattande 3 högskolepoäng

- en högskolepedagogisk kurs omfattande 3 högskolepoäng

De resterande poängen väljs i samråd med handledare. Av dessa ska 15 hp behandla metod och teori och ge en allmän vetenskapsteoretisk introduktion till historisk arkeologi. Denna del övar doktoranderna mot examensmålet att visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

I den individuella studieplanen anges vilka kurser och andra poänggivande moment en enskild doktorand ska genomgå och kunna räkna in i examen, inklusive obligatoriska moment och tidigare studier som tillgodoräknats i samband med antagning (jfr ovan 3.3). Om kurser och andra poänggivande moment under utbildningens lopp genomås utanför Humanistiska och teologiska fakulteterna avgörs tillgodoräknande och omfattning av examinator i samband med att momenten skrivs in i planeringen i den individuella studieplanen.

Prov som ingår i utbildning på forskarnivå ska bedömas med betyget godkänd eller underkänd.

Seminarier är en central och karakteristisk del av utbildningen på forskarnivå vid humanistiska och teologiska fakulteterna. Aktivt deltagande i forskarseminarier planeras i den individuella studieplanen.

Vid ett obligatoriskt slutseminarium framlägger doktoranden ett preliminärt avhandlingsmanus.

4.5 Avhandling

Doktorsavhandlingen är det viktigaste momentet i forskarutbildningen. Den ska baseras på självständigt vetenskapligt arbete utfört under handledning.

Avhandlingen kan utformas antingen som en monografi eller som en sammanläggningsavhandling, dvs. ett antal relaterade vetenskapliga uppsatser försedda med en sammanfattning (så kallad kappa). Var och en av publiceringsformerna ställer sina specifika krav på planering av avhandlingsarbetet. I ett tidigt skede av utbildningen ska ämnets krav och traditioner avseende publiceringsformer förmedlas till doktoranden.

Ett arbete av två eller flera författare kan godkännas som doktorsavhandling eller ingå i en doktorsavhandling, förutsatt att disputandens insats redovisas så att den kan bedömas individuellt.

Avhandlingen försvaras vid en offentlig disputation.

Avhandlingen bedöms med betyget godkänd eller underkänd. Vid betygsättningen ska hänsyn tas till försvaret av avhandlingen vid disputationen.

Se vidare *Bestämmelser för utbildning på forskarnivå inom Humanistiska och teologiska fakulteterna* samt fakulteternas anvisningar inför disputation.